

«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

**ՊԱՐՏԱԴԻՐ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ**

**ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ
ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ**

**Թեմա՝ «Միջառարկայական կապերի կիրառման ազդեցությունը
սովորողների մետաճանաչողության վրա»**

Առարկա՝ Ինֆորմատիկա

Ուսուցիչ՝ Աննա Գրիգորի Մարության

Մարզ՝ Արարատ

Ուսումնական հաստատություն՝ «Արարատ գյուղի թիվ 3 միջն. դպրոց» ՊՈԱԿ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ-----	3
ՄԻՋԱՌԱՐԿԱՆԱԿԱՆ ԿԱՊԵՐԻ ՍՏԵՂԾՄԱՆ ԿԱՐԵՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՄԵՏԱՃԱՆԱԶՈՂՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ-----	5
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱԿՆԱՐԿ-----	10
ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍ-----	13
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ-----	14
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ-----	16

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Կրթության բնագավառի փոփոխությունները ենթադրում են ուսուցման նոր մոտեցումների և մեթոդների ներդրում, որոնք կոչված են սովորողների մոտ ձևավորել ուսումնական գործընթացի նկատմամբ դրական վերաբերմունք և կապահովեն սովորողների ակտիվ մասնակցությունը ուսումնական գործընթացին: Այս բաժնում ներկայացված նյութի մոտեցումների և մեթոդների հիմքում ընկած է աշակերտակենտրոն ուսուցումը, որտեղ սովորողները ձեռք են բերում գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները իրենց իսկ անմիջական և ակտիվ մասնակցությամբ: Սկզբնական ընդհանուր կրթության աստիճանին ինֆորմատիկան հանդիսանում է աշակերտների՝ ճանաչողական համընդհանուր գործունեության հիմքը: Ինֆորմատիկան նպաստում է երեխաների մոտ մտածողության, հիշողության, ուշադրության ստեղծագործական երևակայության զարգացմանը: Ուսուցիչը ունի շատ կարևոր խնդիր՝ խթանել ինֆորմատիկա առարկայի դասաժամին միջառարկայական կապերի հանդեպ աշակերտների հետաքրքրությունը:

Ժամանակակից հանրակրթական դպրոցի նպատակն է սովորողներին ոչ միայն գիտելիքներով զինելը, այլ նաև որպես անհատների զարգացնելը և կատարելագործելը:

Հետազոտության նպատակը՝

Զարգացնել միջառարկայական կապերի դերը որպես ուսուցման մատչելիության, գիտելիքների որակի բարձրացման անհրաժեշտ պայման:

Զարգացնել ուսուցիչների և աշակերտների կողմից տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման հմտությունները, որը էլ ավելի կնպաստի բարձրացնել սովորողների մոտ մետաճանաչողությունը:

Ցույց տալ դասի ընթացքում ուսուցչի կողմից միջառարկայական կապերի ստեղծման նշանակությունը սովորողների մետաճանաչողության զարգացման համար:

Հետազոտության արդիականությունը՝

Մեր ուսումնասիրության արդիականությունը պայմանավորված է ուսումնական գործընթացում միջառարկայական կապերի ստեղծման միջոցով սովորողներին մետաճանաչողական կարողություններով զինելու անհրաժեշտությունն ու կարևորությունը՝ որպես նոր կրթական պահանջների բավարարման ևս մի արդյունավետ եղանակ:

Մույն հետազոտության արդիականության համար հիմք է հանդիսացել ուսումնական գործընթացում գիտելիքից բացի ճանաչողական կարողություններով սովորողին ապահովելու անհրաժեշտությունը, ինչը, կարծում ենք, խիստ կարևոր հանգամանք է 21-րդ դարի մարդու կենսագործունեության համար:

Քանի որ այժմ կատարվում են բազմաթիվ փոփոխություններ կրթության բնագավառում, մշակվում են նոր ուսումնական ծրագրեր, կազմվում են նոր դասագրքեր, ուստի շատ կարևոր է պահպանել այն ամենը, ինչը ունեցել է դրական արդյունքներ և փոփոխել այն, ինչը չի համապատասխանում կրթական չափորոշիչներին: Դա միայն կարելի է անել այն դեպքում, երբ ուսումնասիրվում է նախկինը՝ նորը կազմելիս:

Առանց տեղեկատվական ու հաղորդակցական տեխնոլոգիաների (ՏՀՏ), մեր օրերում աներևակայելի է առաջընթացը պետական և հասարակական գործունեության ցանկացած բնագավառում: Համապատասխան ենթակառուցվածքի զարգացումը, տեղեկատվական հասարակության ստեղծումը և համաշխարհային տեղեկատվական ոլորտում ակտիվորեն ներգրավվելը մեր երկրի առաջնային խնդիրն է համարվում: Այս խնդրի հաջող լուծմանը վճռորոշ նշանակություն է շնորհվում՝ այնպիսի ռազմավարական նպատակների հասնելու համար, ինչպիսիք են ժողովրդավարական, ազատ և իրավական պետության ստեղծումը, քաղաքացիական հասարակության զարգացումը, երկրի անվտանգությունը, մարդու իրավունքների պաշտպանությունը և ահաբեկչության դեմ պայքարը:

Հետազոտության խնդիրը: Հետազոտության խնդիրն է ցույց տալ միջառարկայական կապերի ստեղծման, ինտեգրված դասերի օգնությամբ սովորողների մետաճանաչողության զարգացման եղանակներն ու ուղիները:

ՄԻՋԱՌԱՐԿԱՆԱԿԱՆ ԿԱՊԵՐԻ ՍՏԵՂԾՄԱՆ ԿԱՐԵՆՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՄԵՏԱՃԱՆԱՉՈՂՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ

Անձի համակողմանի զարգացումն իրենից ենթադրում է, որ ցանկացած դժվարություն, ներառյալ նրանք, որոնք գերազանցում են նախկինում հաղթահարածը, մարդ կարող է կառավարել, հենվել իր իմացական ու գործառնական ներուժի վրա ու հաղթահարել, ուստի և կրթության արդիականացման հիմքը հենց ինքնուրույն, նախաձեռնող ու նորարար սովորող ունենալու վերջնարդյունքն է: Այս բոլոր գործընթացներում իր դերն ունի հարակրթական ուսումնական հաստատությունը, ուսուցիչը, ճիշտ պլանավորած դասը, որտեղ սովորողը կարող է բացահայտել աշխարհն ու ինքն իրեն: Միջառարկայական կապերի ներգրավումը կարող է բարձրացել ուսուցման գիտականությունը, մատչելիությունը:

Այսօր գիտելիքից բացի սովորողից պահանջվում են մի շարք այլ կարողունակություններ, որոնք թույլ կտան վերջինիս ճիշտ դրսևորվել, կողմնորոշվել կյանքի ցանկացած իրավիճակում, ինչը, կարծում ենք, պակաս կարևոր չէ: Սովորողը պետք է լինի ճկուն, կարողանա ընտրել, համեմատել, պարզաբանել, հիմնավորել, փաստարկել, հետազոտել ու կշռադատել: Այս ամենն իմանալն ու կարողանալը, կնշանակի՝ ունենալ գիտակցական բարձր մակարդակ, ճանաչողական կարողություններ, ինչն էլ այսօր կարևոր է կրթական համակարգում: Ճանաչողական կարողությունները միմյանցից առանձին չեն դրսևորվում, սա մի բարդ համակարգ է, ուստի դրանց զարգացման արդյունավետ ուղիներից մեկը համագործակցային մոտեցումներն են՝ ի դեմս ինտեգրված դասի: Օրինակ՝ լեզուների ուսումնասիրության ժամանակ սովորողների մոտ ձևավորվում են բարդ ճանաչողական ունակություններ, որոնք հիմք են դառնում մտածողության, խոսքի և հաղորդակցման հմտությունների ձևավորման համար:

Հաջորդիվ մյուս առարկաների ուսուցման ընթացքում այդ լեզվամտածողությունը հիմք է դառնում այլ կարողունակությունների զարգացման:

Կարող ենք ասել, որ ցանկացած ուսումնական առարկա փոխլրացնում է մեկը մյուսին, դառնում շարունակողը, լրացնողը, ամբողջացնողը: Նորօրյա աշխարհում մեծ նշանակություն ունի առարկաների և գիտությունների համագործակցությունը՝ միջառարկայական կապերը:

Ուսուցման արդյունավետությունը բարձրացնում են ոչ թե մեխանիկորեն սերտած ինտեգրացված տեղեկություններով, այլ իրականություն միջառարկայական կապերով: Ուսուցման արդյունավետությունը բարձրացնելու համար անհրաժեշտ է ոչ թե ինտեգրացում, այլ ուսումնական առարկաների ընթացակարգային կորդինացում միջառարկայական կապերի, որոնք արտացոլում են բնության և հասարակության մեջ առկա կապերը: Ուստի կարող ենք ասել, որ միջառարկայական կապերն էլ ավելի արդյունավետ են իրականացվում, երբ ուսուցիչը տեսական հատվածին տրամաբանական շարունակություն է ապահովում գործնական հանձնարարություններ տալով: Մա, իհարկե, խթանում է նաև մետաճանաչողության զարգացմանը:

Ուսումնական գործընթացում տեղեկատվական ու հաղորդակցական տեխնոլոգիաների կիրառումը ինֆորմատիկայի դասաժամերին նպաստում է սովորողի.

- կարողությունների ու հմտությունների ձևավորմանը
- միջառարկայական կապերով ուսուցման մատչելիությանը
- ստեղծագործական ու նորարարական մոտեցումների զարգացմանը
- մետաճանաչողությանը:

Ուսումնական գործընթացում տեղեկատվական ու հաղորդակցական տեխնոլոգիաների կիրառումը մի քանի կարևոր կողմեր ունի, մասնավորապես. տեղեկատվական ու հաղորդակցական տեխնոլոգիաների կիրառումը նպաստում է առարկաների միջև կապի դրսևորմանը:

- ստեղծագործական ու նորարարական մոտեցումների զարգացմանը;
- ազգային ուսումնական պլանով նախատեսված կարողությունների ու հմտությունների
- սովորողի մետաճանաչողությանը:

Մետաճանաչողական գործընթացների վերլուծությունը ուսուցման գործընթացի արդյունավետ կառավարման անհրաժեշտ պայմաններից է:

Առհասարակ ճանաչողական գործունեության արդյունքում սովորողը հնարավորություն է ստանում յուրացնել առարկայի բովանդակությունը, իմանալ յուրացման համար անհրաժեշտ մեթոդները, հմտություններն ու կարողությունները: Ճանաչողական գործունեության առկայությունը հոգեբանական գործոն է, որն

ապահովում է ուսումնական նպատակների իրագործումը:

Այս նկատառումներից ելնելով՝ կարող ենք ասել, որ սովորողի մետաճանաչողության զարգացման համար բավականին արդյունավետ միջոց է ուսումնական գործընթացում միջառարկայական կապերի կիրառումը: Միջառարկայական կապերի օգտագործումը առավել դյուրին է դարձնում աշակերտների հետաքրքրությունների, աշխարհայացքի ձևավորման և այլ խնդիրների լուծումը:

Այսպիսով, կարող ենք փաստել, որ դասի ընթացքում միջառարկայական կապերի ճիշտ համադրումն ու կիրառումը սովորողին տալիս է հնարավորություն մեկ դասի շրջանակներում ստանալ մի շարք կարողունակություններ, գործնական աշխատանքների ժամանակ կիրառել դրանք, ինչի արդյունքում, վստահաբար, զարգանում է վերջինիս մետաճանաչողությունը:

Ինչպես նշեցի, միջառարկայական կապեր ստեղծելու արդյունավետ եղանակ է ինտեգրված դասերի անցկացումը: Ինտեգրված դասը դասի հատուկ տեսակ է, որի շրջանակներում մեկ հասկացության ուսուցման ժամանակ տեղի է ունենում մի քանի առարկաների միաժամանակյա ուսուցումը: Այսպիսի դասի ընթացքում միշտ առանձնացվում է առաջատար առարկան, որը հանդես է գալիս որպես ինտեգրիչ, որը նպաստում է ուսուցանվող նյութի խորացմանը, ընդլայնմանն ու հստակեցմանը:

Ինտեգրված դասերը կարող են միավորել ինչպես տարբեր առարկաներն իրենց ամբողջ ծավալով, այնպես էլ առանձին առարկաների բաղադրիչներ: Ինտեգրված դասի պլանավորումը ենթադրում է տարբեր առարկաների ուսուցիչների համագործակցություն:

Տարբեր առարկաներից վերցրած բաղադրիչները, որոնք միավորվում են մեկ դասի մեջ, կազմում են մեկ համակարգ, որի շուրջ հավաքվում և մի նոր համակարգ է դառնում ուսումնական նյութը: Որպեսզի ինտեգրվեն, այսինքն՝ ճիշտ ձևով միավորվեն ուսումնական գործընթացի բաղադրիչները, պետք է կատարվեն այնպիսի գործողություններ, որոնք ի սկզբանե ունեն ստեղծագործական բնույթ:

Այս նախապատրաստական գործունեության ընթացքում առանցքային նշանակություն ունեն ուսուցիչների համագործակցելու, իրարից սովորելու, ընդհանուր նպատակներ ու խնդիրներ գտնելու կարողությունները:

Այստեղ շատ կարևոր է ուսուցիչների փոխգործունեության ճիշտ կազմակերպումը, քանի որ նրանցից յուրաքանչյուրի գործողությունների հաջորդականության արդյունավետությունից է կախված ինտեգրված դասի որակը: Ինտեգրված դասի ժամանակ ինտեգրվող առարկաների բաղադրիչները կարող են լինել ավել կամ պակաս: Ցանկացած ինտեգրված դաս նպատակ ունի դուրս գալու մեկառարկայի նեղ շրջանակներից: Բերենք ինտեգրված դասի մեկ օրինակ.

ԻՆՏԵԳՐՎԱԾ ԴԱՍ

<<Աշխարհագրություն>> և <<Ինֆորմատիկա>> առարկաներից

Դասի թեման

- Աշխարհագրություն` «Ֆրանսիա»
- Ինֆորմատիկա` « PowerPoint»

Դասի նպատակը

- Կարողանալ աշխատել «PowerPoint» ծրագրով
- Կարողանալ համացանցից գտնել օգտակար տեղեկատվություն և հանձնարարված թեմայի վերաբերյալ
- Պատրաստել ցուցադրում «Ֆրանսիա» թեմայով և ներկայացնել

Դասին կկիրառվի խմբային աշխատանք

Համացանցային բաց հարթակներից, էլեկտրոնային գրքերից հավաքագրված տեղեկությունների հիման վրա սովորողներին կառաջարկվի կազմել ցուցադրում: Նախօրոք կազմված խմբերը կաշխատեն հավաքել տեղեկատվություն և «**Microsoft Power Point** » ծրագրի միջոցով կատարել աշխատանքը: Խմբերը կներկայացնեն իրենց

աշխատանքները հերթով: Դասի ավարտին կստանանք հետևյալ արդյունքները՝

- Սովորողները կխորացնեն իրենց գիտելիքները աշխարհագրություն առարկայից
- Համացանցում կկարողանան կառավարել տեղեկատվական հոսքերը՝ գտնելով արժանահավատ աղբյուրներ,
- Կհմտանան «Power Point» ծրագրի գործածության մեջ,
- Կկարողանան տարբերել կարևոր և երկրորդական տեղեկատվությունը,
- Կսովորեն օգտվել էլեկտրոնային գրադարաններից:

Դասի ընթացքում կարելի է ինտեգրել մանկավարժական գործընթացի ցանկացած բաղադրիչ՝ նպատակ, բովանդակություն, ուսուցման մեթոդ և միջոց:

Այսպիսով, կարծում եմ, որ ինտեգրված դասերի կազմակերպման ընթացքը բավականաչափ արդյունավետ կարող է լինել մասնակից ուսուցիչների համար: Սա համագործակցման ու փորձի փոխանակման անմիջական գործընթաց է, որի ժամանակ բոլոր ուսուցիչները հավասարաչափ ջանք են գործադրում, որպեսզի ուսուցման գործընթացը լինի արդյունավետ:

Նման դասերի ժամանակ կարելի է իրավիճակներ ստեղծել, որ սովորողը մտածի և ինքնուրույն հասկանա առաջադրված խնդրի լուծման եղանակները: Այս գործընթացի ժամանակ վերջինիս մեծապես կարող է օգնել մետաճանաչողությունը: Զարգացած մետաճանաչողություն ունեցող սովորողը ջանք է գործադրում խնդրի տեսակը ճանաչելու, առաջադրանքը վերլուծելու, իրեն արդեն իսկ ծանոթ խնդիրների հետ համեմատելու, նմանությունները և տարբերությունները որոշելու հարցում, իսկ մյուս դեպքում՝ այն արդեն իսկ մետաճանաչողական փորձի առկայություն է ենթադրում, երբ աշակերտը, առանց ջանք գործադրելու, կարողանում է որոշել խնդրի լուծման համար անհրաժեշտ ճանապարհը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

Միջառարկայական կապերի մասին Յ.Ա.Կոմենսկին իր «Մեծ դիդակտիկա» աշխատությունում նշում է, որ ուսումնական առարկաների փոխկապակցված ուսուցումը երեխաներին սովորեցնում է բացահայտել ուսումնասիրվող առարկաների և երևույթների միջև եղած կապերը. «Ամեն ինչ ամրապնդել բանականության հիմունքներով նշանակում է ամեն ինչ սովորել՝ մատնացույց անելով պատճառները, այսինքն՝ ոչ միայն ցույց տալ, թե ինչպես է այս կամ այն բանը տեղի ունենում, այլ նաև ցույց տալ, թե ինչու դա այլ կերպ լինել չի կարող: Չէ՞ որ իմանալ որևէ բան նշանակում է իրը ճանաչել իր փոխկապակցվածության մեջ»:

Մ. Մարտինեսը, ուսումնասիրելով մետաճանաչողական գործընթացների կազմակերպման առանձնահատկությունները, տարբեր տարիքի սովորողների համար, առաջարկում է ավելի ճշգրիտ սահմանում՝ «մետաճանաչողությունը մտածողության վերահսկողությունը և մոնիտորինգն է»:

Կարող ենք առանձնացնել կրտսեր դպրոցականների մետաճանաչողական գործընթացների կազմակերպման երկու մոտեցումներ

- Մետաճանաչողությունը որպես արդյունավետ գործիք ճանաչողության զարգացման համար:
- Սոցիալական միջավայրը որպես «միջնորդ»՝ ճանաչողական մակարդակ ապահովելու համար: Այս դեպքում որպես մետաճանաչողական կարողությունների զարգացման մեթոդ կիրառում ենք երկխոսությունը:

Հոգեբանության մեջ «մետաճանաչողություն» եզրույթը սահմանվում է որպես «ճանաչողություն ճանաչողության մասին»: Մետաճանաչողություն հասկացության առաջին բացատրությունը տվել է Ջ. Ֆլավելը: Նա հետազոտություններ էր կատարում զարգացման հոգեբանության ոլորտում, որտեղ հետազոտությունները ուղղված էին աշակերտների դատողություններին, որոնք կատարվել էին որևէ խնդիր կամ առաջադրանք կատարելիս: Ֆլավելը իր հետազոտությունները իրականացրել է Փարիզում և Նյու Յորքում 1963–1965 թթ.՝ ուսումնասիրելով աշակերտների

ուսումնական նյութերը մտապահելու հմտությունները: Նա իրականացրել է հետազոտություն նախադպրոցականների, կրտսեր դպրոցականների և դեռահասների հետ: Ցուցադրվել է յոթ նկար, բոլորին նույն հաջորդականությամբ: Խմբերը պետք է մտապահեին և հիշեին երեք նկար, որոնք ցուցադրվել են հաջորդաբար: Փորձի վերլուծությունը ցույց է տվել, որ դեռահասները ավելի լավ են հիշել հաջորդականությունը, քան նախադպրոցական տարիքում գտնվող երեխաները և կրտսեր դպրոցականները, քանի որ տիրապետել են մտապահման որոշ հնարների՝ կապված ցուցադրվող նկարների առարկաների առաջին տառերի հետ և այլն: Ըստ այդմ՝ Ֆլավելը (1981) տարբերակում է մետաճանաչողական գիտելիք և մետաճանաչողական փորձ հասկացությունները:

Ինչպես ակնհայտ է դառնում Ֆլավելի վերլուծություններից, մետաճանաչողական գիտելիքի շնորհիվ աշակերտը գնահատում է իրավիճակը, վերանայում ռազմավարությունը, որն ընտրել է որոշակի արդյունքի հասնելու համար:

Աստիճանակարգային մակարդակում մետաճանաչողական գիտելիքին հաջորդում է մետաճանաչողական փորձը:

Մետաճանաչումը, ինչպես ենթադրում է տերմինը, մարդու իմացությունն է սեփական ճանաչողության մասին և այդ գիտելիքի հիման վրա՝ նոր գիտելիքներ ձեռք բերելու ընթացքում իր ճանաչողական գործընթացները կառավարելու կարողությունը: Ժամանակակից աշխարհում մետաճանաչողական հմտությունները դառնում են առանցքային մարդկային ուսուցման մեջ: Դարեր շարունակ դպրոցը ձգտել է մարդուն գիտելիքներ տալ, իսկ հիմա մենք հեշտությամբ ստանում ենք այն համացանցում: Եվ հաճախ է պատահում, որ ուսանողներն ավելի շատ գիտեն թեմայի մասին, քան ուսուցիչը: Հետևաբար, հիմնականը, որն իմաստ ունի զարգացնել, սեփական գիտելիքները կառավարելու կարողությունն է դրա մասին գիտելիքների հիման վրա:

Հետազոտման մեթոդները՝

Հետազոտական աշխատանքում, որպես հետազոտության մեթոդ ընտրվել են՝ մեթոդական գրականության վերլուծություն, պատմության վերլուծություն, մանկավարժական սկզբնաբյուրների և պարբերկանների վերլուծություն, դասագրքերի վերլուծություն, գրույց ուսուցիչների հետ:

Խնդրի վերլուծություն՝

Ուսուցման գործընթացում կարևոր տեղ պետք է հատկացնել միջառարկայական կապերին, որոնք ուսուցման հաջողության անհրաժեշտ պայմաններից են: Գիտության զարգացումը մեզ լավ հնարավորություն է տալիս հասկանալու, թե ինչպես է տեղի ունենում սովորելու գործընթացը: Որպեսզի սովորելու գործընթացը հնարավոր լինի, կրթության համակարգը պետք է փորձի գրավել աշակերտների ուշադրությունը: Դասի ժամանակ մի առարկան կապելով մյուս առարկաների հետ դասը ավելի հետաքրքիր, ինֆորմատիվ և արդյունավետ է դառնում:

Մտածողության զարգացումը զգալիորեն խթանվում է. Երբ ուսուցումը կազմակերպվում է հուզական մթնոլորտում: Դասի ժամանակ աշխույժ, բարձր տրամադրությունը առաջացնում է հոգեկան ուժերի վերելք, ակտիվ ճանաչողական գործունեություն, ձանձրույթն ու անտարբերությունը չեն ճնշում աշակերտին

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍ

Սեփական փորձառության ներկայացում՝ Ինֆորմատիկա առարկայի մեջ անհնարին է ուսուցումն առանց միջառարկայական կապերի: Հաճախակի են միջառարկայական կապեր ստեղծվում մաթեմատիկա, հայոց լեզու, բնագիտություն, կենսաբանություն, անգլերեն, կերպարվեստ առարկաների հետ: Թեմաները ինքնաբերաբար ծնում են յուրովի մտքեր, գաղափարներ, երբեմն իրենք են մեզ ուղղորդում կոնկրետ առարկաների, որտեղ ավելի նպաստակային և արդյունավետ է դառնում:

Հաշվի առնելով սովորողների անհատական հնարավորությունները և տարիքային առանձնահատկությունները ութերորդ դասարաններում Excel էլեկտրոնային աղյուսակների դիագրամներ թեման անցնելիս փորձեցի նույն թեմայի համար միջառարկայական կապ ստեղծել՝ ինֆորմատիկա- մաթեմատիկա: Դասը շատ հետաքրքիր անցավ: Նախ էլեկտրոնային գրատախտակի վրա մաթեմատիկայի ուսուցիչը հանձնարարեց լուծել հավասարումների համակարգ, որի միջոցով պետք է գտնեին x-ի արժեքները, այնուհետև աշակերտները Excel էլեկտրոնային աղյուսակի օգնությամբ կառուցեցին տվյալ հավասարման դիագրամը: Այստեղ հետաքրքիր փաստ արձանագրեցի. այն աշակերտները, ովքեր թույլ էին մաթեմատիկական հաշվարկներից, մեծ ոգևորությամբ ու հետաքրքրությամբ կառուցեցին դիագրամներ՝ կիրառելով տարբեր մաթեմատիկական գործողություններ՝ ավելի մատչելի ու հեշտ տարբերակներով:

Արդյունքում աշակերտները ամրապնդեցին իրենց գիտելիքները թե՛ մաթեմատիկա, թե՛ ինֆորմատիկա առարկայից, ինչպես նաև բացահայտվեց նրանց ընդունակություններն ու կարողությունները այդ առարկաների շուրջ:

Մեթոդի նպատակն էր բացահայտել սովորողների թույլ և ուժեղ կողմերը, զարգացնել միջառարկայական կապերի դերը որպես ուսուցման մատչելիության, գիտելիքների որակի բարձրացման անհրաժեշտ պայման:

Իրատեսականություն՝ Միջառարկայական կապերի մասին պատկերացումը աշակերտների մոտ ձևավորվում է սեփական փորձի, ուսուցչի արհեստավարժ մեթոդների և արդյունավետ դասապրոցեսի շնորհիվ, որն էլ նպաստում է սովորողների ճանաչողության և մետաճանաչողության զարգացմանը:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Կատարված հետազոտության արդյունքում հանգեցի հետևյալ եզրակացությունների՝
Տեղեկատվական ու հաղորդակցական տեխնոլոգիաների և միջառարկայական կապերի գործածությունն ինֆորմատիկա առարկայի ուսումնական գործընթացում նպաստում է աշակերտների մոտիվացիայի աճին: Բացի նրանից, որ տեղեկատվական և հաղորդակցության տեխնոլոգիաների գործածությամբ հնարավոր է ավելի հարուստ, բազմերանգ ու դինամիկ ուսումնական նյութ ստեղծել և օգտագործել, դրա միջոցով նաև կարող ենք ուսումնական բովանդակությունը դարձնել ինտերակտիվ: Արդյունքում, աշակերտը ոչ թե տեղեկատվության պասսիվ ստացողն է, այլ հենց ինքն է կարող փոփոխել ու նույնիսկ ստեղծել ուսումնական բովանդակությունը: Իսկ այս ամենը համապատասխանում է ուսումնական գործընթացի նկատմամբ ժամանակակից, կառուցողական մոտեցմանը, որը նախատեսում է գիտելիքի հայթայթում և հենց սովորողի մոտ ձևավորում մետաճանաչողություն:

Կարևորելով ուսուցման գործընթացի ճիշտ կազմակերպման նշանակությունը՝

Կցանկանամ ևս մեկ անգամ կարևորել միջառարկայական կապերի դերը սովորողների մետաճանաչողության զարգացման համար: Միջառարկայական կապերի օգտագործումը առավել դյուրին են դարձնում այս գործընթացը, քանի որ սովորողն այդ ակտիվ միջավայրում լիարժեք կարող է բավարարել իր հետաքրքրությունները, գտնել իրեն հուզող հարցերի պատասխանները: Որպեսզի սովորողները բարգավաճեն ,նրանք պետք է հնարավորություն ունենան անցում կատարելու բացասական << Ես չեմ կարող>>ից դեպի ակտիվ<< Ինչպե՞ս կարող եմ>>: Դա անելու համար նրանք պետք է մտածեն այն մասին, թե ինչն է նրան հիասթափեցնում, ինչն է անհրաժեշտ նրանց անխռով մնալու համար: Նրանք պետք է մտածեն իրենց իսկ մտածողության մասին:

Կարծում ենք, որ այստեղ մեծ է հատկապես ուսուցչի դերը: Այն ուսուցիչները, ովքեր ավելի փորձառու են, անուշտ, տեղյակ են ավելի հետաքրքիր, արդյունավետ և համարձակ դասավանդման մեթոդներին: Այս պարագայում հավանականությունն ավելի մեծ է, որ վերջիններս կարող են կառուցել արդյունավետ անհատական դասեր և ապահովել շարունակական ուսուցում: Նրանք ի վիճակի են կազմել և ընտրել դասավանդման այնպիսի մեթոդներ և միջոցառումներ, որոնց միջոցով համապատասխանաբար զարգացվում են աշակերտների ըմբռնումը, մտածողությունը,

ինչպես նաև մետաճանաչողությունը:

Մինչև հետազոտություն իրականացնելը 8-րդ դասարանի աշակերտների մոտ հետաքրքրվածությունը առարկայի հանդեպ ոչ այնքան արտահայտված էր, մի քանի աշակերտի մոտ կար ցածր առաջադիմություն:

Ելնելով հետազոտության արդյունքներից՝ հանգեցի հետևյալ եզրակացությանը՝ միջառարկայական կապը հանգեցրեց երկու, նույնիսկ երեք առարկաների նկատմամբ մեծացավ սովորողների մոտ հետաքրքրությունը, շահագրգռվածությունը, ոգևորությունը, առաջացավ առաջադիմության բարձր մակարդակ: Միջառարկայական կապը շատ արդյունավետ էր կիրառելը, ուստի դասապրոցեսը համարում եմ ստացված:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Ս. Ավետիսյան, Ս. Դանիելյան, Ինֆորմատիկա (10-րդ դաս.), Երևան, «Տիգրան Մեծ», 2010թ.:
2. Կոմենսկի Յ. Ա, Մեծ Դիպլոմիկա, Մարտիրոսյան, Ս.Ե [թարգմ.] Հարությունյան, Վ.Խ [թարգմ.] Մարկոսյան, Սուրեն Միսակի, 1898- 1967 [թարգմ.] | Բզնունի, Ա.Խ [խմբ.] Երևան, «Հայպետուսմանկհրատ» 1962թ
3. И. П. Подласый. Педагогика начальной школы, Москва, 2000
4. Екжанова Е. А. Резникова Е. В. Основы интегрированного обучения: Учебное пособие для вузов, Москва. 2008.
5. psyjournals.ru/files/63502/jmfp_2013_3_n4_Litvinov.pdf
6. http://geopolitika.am/dir/wp-content/blogs.dir/1/files/2021_6_117_119.pdf
7. <https://votpuskonline.ru/hy/mortgage/obekt-predmet-metody-i-zadachi-ekonomicheskoi-informatiki-ekonomicheskaya.html>
8. file:///C:/Users/ADMIN/Downloads/Anush_Torosyan.pdf
9. <https://escs.am/am/news/8621>
10. <https://lelmebel.ru/hy/mebel-2017-goda/samye-znamenitye-psihologi-v-mire/>
11. Հանրակրթության պետական կրթակարգ, Միջնակարգ կրթության պետական չափորոշիչ, Երևան, «Անտարես», 2004թ.

